

Sprawozdanie z działalności Muzeum Saturn w 2023 roku

Muzeum Saturn w Czeladzi zostało powołane do życia mocą uchwały Rady Miejskiej 30 października 2008 roku, natomiast oficjalnie otworzyło swe podwoje w dniu 1 marca 2009 roku. Od momentu powstania siedzibą Muzeum jest tzw. Pałac pod Filarami przy ul. Dehnelów 10. W 2016 roku Muzeum wzbogaciło się o drugi obiekt, dawną elektrownię kopalni „Saturn”, gdzie działa Galeria Sztuki Współczesnej „Elektrownia”. Od 2023 roku Muzeum administruje kolejnym obiektem, zrewitalizowaną cechownią, użyczoną przez gminę Czeladź w celach realizacji działań statutowych Muzeum.

Do głównych zadań Muzeów, oprócz bieżącej działalności administracyjno-organizacyjnej, należy gromadzenie eksponatów z zakresu szeroko pojętej historii miasta, katalogowanie i opracowywanie naukowe materiałów źródłowych, prowadzenie oraz uzupełnianie elektronicznej bazy danych muzealiów, przechowywanie zbiorów w warunkach zapewniających pełne bezpieczeństwo, prowadzenie prac naukowo-badawczych, organizowanie wystaw czasowych, przygotowywanie i publikacje katalogów, przewodników wystaw, wydawnictw naukowych oraz popularno-naukowych udostępnianie zbiorów i dokumentacji do celów naukowych, wystawienniczych, wydawniczych, jak też edukacyjnych, realizowanie kwerend, tworzenie programów, projektów a także wniosków aplikacyjnych służących poszukiwaniu zewnętrznych środków na działalność merytoryczną. Ponadto dział Galerii Sztuki Współczesnej „Elektrownia” zajmuje się sztuką najnowszą oraz pokrewnymi jej dziedzinami.

Oprócz podstawowej działalności Muzeum Saturn zabiega również niestrudzenie o postrzeganie placówki w przestrzeni miejskiej jako centrum naukowego. Temu celowi służy prowadzenie wewnętrznej biblioteki muzealnej gromadzącej zbiory biblioteczne pod kątem przydatności do prowadzenia badań naukowych i celów wystawienniczych, działalność wydawnicza, realizacja i współrealizacja projektów badawczych, działalność popularyzatorsko-edukacyjna (np. konkursy, lekcje muzealne, wykłady) oraz realizacja działań mających na celu ochronę elementów dziedzictwa kulturowego obecnego w przestrzeni miejskiej.

Część I

Muzeum Saturn

I. Frekwencja: **3071 osób**

II. **Wystawy:**

1. *Marszałek Józef Piłsudski w Czeladzi. Wspomnienie wizyty sprzed 100 lat* (wystawa własna)
2. *Gorzka chwala – 1863* (ekspozycja wypożyczona z Muzeum Niepodległości w Warszawie uzupełniona wystawą „*Powstanie styczniowe w Zagłębiu Dąbrowskim*” przygotowanej przez Instytut Zagłębia Dąbrowskiego pod kierunkiem prof. Dariusza Nawrota)
3. *Arianie – bracia Polscy* (wystawa przygotowana ze zbiorów prywatnych)
4. *W panoramie życia czeladzian I poł. XX w.* (wystawa własna)
5. *Wielkie pranie. Wystawa dawnych sprzętów do prania i prasowania z prywatnej kolekcji Stanisława Jaruszewicza.*
6. *Pogranicze światów. Emigracja zarobkowa końca XIX wieku i początków XX wieku* (wystawa wypożyczona z Muzeum Zamek w Oświęcimiu)
7. *Templariusze – 900 lat historii* (wystawa udostępniona i przygotowana przez Stowarzyszenie Szlak Templariuszy)

III. Wykłady, prelekcje, promocje książek (20 wydarzeń)

Wykłady z cyklu „Włoskie Dolce Vita” prowadzone przez Olę Lubecką z Fundacji AmaPuglia:

1. „Gdzie czarownica przynosi prezenty, czyli jak obchodzi się święta Bożego Narodzenia we Włoszech” (5 I)
2. „Włoszki – matki, żony kobiety sukcesu” (9 III)

Wykłady z cyklu „Apulia poza szlakiem”

3. „Śladami Templariuszy rozbójników i świętych” (13 VI)
4. „Kraina starożytnych Greków, poetów i świętego Mikołaja” (21 IX)
5. „Słońce zakłete w butelce – historia wina” (15 XI)
6. „Gorzka chwała – 1863” – wernisaż wystawy z wykładem prof. Dariusza Nawrota (20 I)
7. Promocja książki Barbary Gruszki-Zych „Moi ważni. Portrety własne” w ramach Czeladzkiego Salonu Historycznego (13 I)
8. Projekcja filmu „Krzyk i kolce róż. Aparat represji w Mysłowicach w latach 1991-19145 oraz 1945-1946” w reżyserii Bartosza Bednarczuka (3 II)
9. „Arianie w Czeladzi i Zagłębiu. Co łączy najstarszy budynek w Czeladzi z prezydentami Stanów Zjednoczonych?” – prelekcja Dariusza Ciepeli (3 III)
10. „Tu będziemy my a tu czeladź. Historia i język – dwugłos o Zagłębiu Dąbrowskim”. Wykład prof. Bożeny Czwojdrak i dr hab. UŚ Katarzyny Wyrwas (współorganizowane z Polskim Towarzystwem Historycznym Oddział Dąbrowa Górnicza) (24 III)
11. „Polszczyzna w Zagłębiu Dąbrowskim” – wykład dr hab. UŚ. Katarzyny Wyrwas w ramach wernisażu wystawy „W panoramie życia czeladzi I poł. XX w.” (14 IV)
12. „Hieronim Kondratowicz i Stanisław Kontkiewicz – zasłużeni inżynierowie polskiego górnictwa” – wykład Andrzeja Kontkiewicza (21 IV)
13. „Sosnowiecka przygoda Tacjanny Wysockiej” – wykład dr Magdaleny Boczkowskiej (12 V)
14. „Niemy szept. Historia żydowskiej społeczności Dąbrowy Górniczej” – projekcja filmu w reżyserii Bartosza Bednarczuka (19 V)
15. „Poczet polskich dinozaurów” – wykład Piotra Woźniaka z Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego Oddział Górnośląski w Sosnowcu (1 VI)
16. „Z Mysłowic do Ameryki”. Dzieje stacji migracyjnej w Mysłowicach w latach 1894-1914 – prelegent Wojciech Kubowicz z Muzeum Miasta Mysłowice (1 IX)
17. „Mamut w pigułce” – wykład Piotra Woźniaka z Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego Oddział Górnośląski w Sosnowcu (6 X)
18. Tajemnice Bukowej Góry – wykład dr hab. Dariusza Rozmusa (18 X).

19. Wernisaż wystawy „Templariusze – 900 lat historii” przygotowanej przez Stowarzyszenie Szlak Templariuszy (27 X)
20. „Święta Barbara dawniej i dziś” – wykład dra Adama Frużyńskiego z Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze (4 XII).

IV. Imprezy okazjonalne

1. Noc Muzeów

W ramach dwunastej edycji Nocy Muzeów, która odbyła się 27 maja 2023 r., udostępniano do zwiedzania wystawę dawnych sprzętów do prania i pracowania z prywatnej kolekcji Stanisława Jaruszewicza. Kolekcjoner od kilkunastu lat w miejscowości Marcinków w obrębie gminy Wąchock w oryginalnej wiejskiej chacie wybudowanej pod koniec XIX w. ratuje od zapomnienia przedmioty, jak również urządzenia niegdyś używane w codziennym życiu i służące utrzymaniu tkanin oraz odzieży w porządku. Tegoroczna impreza upłynęła pod hasłem „Wielkie pranie na Starej Kolonii” a wśród prezentowanych artefaktów znalazły się nie tylko bliższe współczesności pralki „franie” lecz także mające średniowieczny rodowód kijanki, rozmaite tary, balie, miednice, a także inne przedmioty związane z utrzymaniem czystości. Zainteresowanych techniką z pewnością zaskoczyły zaprezentowane drewniane pralki kolebkowe z mechanizmem wahadłowym czy też unikatowe tłokowe aparaty do prania. Nie mniej dumnie pyszniła się kolekcja żelazek do prasowania – począwszy od sprzętów nagrzewanych węglem drzewnym, poprzez żelazka na duszę, pełnopłytowe aż po elektryczne.

Naukowo historię prania przedstawiła w nader interesującej opowieści Bogusława Brol – etnograf z Muzeum w Tarnowskich Górach, obfitującej w liczne ciekawostki dotyczące dawnych sposobów prania i prasowania. Miłe zwieńczenie bardzo udanego wydarzenia stanowił koncert zespołu Two Generations Trio.

2. Wspólne muzykowanie

Wspólne śpiewanie pieśni legionowych i patriotycznych pt. „Dla Ciebie śpiewam, Polsko!” odbyło się w tradycyjnie w przeddzień Święta Niepodległości (10 XI), zaś wspólne radosne kolędowanie pod hasłem „Cała Czeladź śpiewa kolędy” w okresie przedświątecznym (15 XII). Oprawę wokalnemu muzyczną zapewnili Anna Piech i Tobiasz Nykamowicz.

3. Muzyczne Piątki (6 koncertów)

W ramach popularnego cyklu „Muzyczne Piątki” odbyły się następujące koncerty:

„W rytmach Nowego Orleanu” – zespół Siexie Jazz Fellows – Kazimierz Szkutnik i Kajetan Drozd (24 II)

„Bez Ciebie Ja to nie ja” – występ Agnieszki Chrzanowskiej (31 III)

„Klasycznie i rozrywkowo” – zespół Dombrova Piano Duo (28 IV)

„Pieśni i opowieści dawnych pokładów” – zespół Sąsiedzi (29 IX)

„Swing i stare polskie przeboje” – Swing Sisters (24 XI)

„Sylwestrowa Gala Muzyki Filmowej” – zespół Trio Appassionata wraz z Olivią Ohl-Szulik i Ireneuszem Miczką

4. „Filharmonia bliżej” (4 spotkania)

To zapoczątkowany w 2023 roku nowy cykl spotkań o charakterze muzyczno-edukacyjnym – łączący opowieść o wybranym instrumencie (każdemu spotkaniu towarzyszy inny) połączona z minikoncertem.

Filharmonia bliżej (Skrzypce) 24 IX.

Filharmonia bliżej (Flet) 22 X

Filharmonia bliżej (Fagot) 19 X

Filharmonia bliżej (Saksofon) 10 X.

5. Inne

Obchody 78. rocznicy powrotu do Czeladzi dzieci z obozu w Potulicach (19 II) obejmowały:

- uroczystości pod pomnikiem upamiętniającym powrót dzieci do Czeladzi
- wykład Bohdana Piętki z Muzeum Auschwitz-Birkenau
- prezentację wystawy okolicznościowej
- spotkanie z kombatantami.

Obchody 80. rocznicy likwidacji getta w Czeladzi (19 V) obejmowały:

- uroczystości pod pomnikiem upamiętniającym dawną synagogę,
- Marsz Pamięci – pochód spod pomnika przy ulicy Katowickiej do pomnika poświęconego pomordowanym i zamęczonym w niemieckich więzieniach i obozach koncentracyjnych.

Warsztaty naukowe dla Młodzieży z IV Liceum Ogólnokształcącego im. Gen Stanisława Maczka w Katowicach (20 XII)

- „Na pograniczu kultur Zgłębia i Górnego Śląska” - debata na temat wielokulturowości, związków śląsko-zagłębiowskich; praca w zespołach.

Trzeci Bieg ku pamięci Orląt Lwowskich (20 IX)

20 września z inicjatywy dyrektor Muzeum Saturn Iwony Szaleniec oraz we współpracy z Towarzystwem Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich Oddział w Bytomiu odbył się po raz trzeci Bieg ku pamięci Orląt Lwowskich im. Jurka Bitschana. Współorganizatorem wydarzenia była Szkoła Podstawowa nr 5 im. Polskiej Macierzy Szkolnej, ponieważ jego uczestnikami byli uczniowie kl. III a tejże placówki. Celem biegu nie była bynajmniej rywalizacja, lecz uświadomienie dzieciom znaczenia walki młodych ludzi ze Lwowa o wolność i niepodległość naszej ojczyzny. Dystans biegu wynosił 1421 metrów, co odpowiadało 1421 walczących o polski Lwów, którzy nie przekroczyli 17 roku życia, uczestnikami biegu byli dziewięciolatki jako wyraz hołdu wobec najmłodszej ofiary walk – Janka Kukawskiego w chwili śmierci liczącego właśnie dziewięć lat. Zanim dzieci stanęły na starcie pomaszerowały z opiekunami pod pomnik będący częścią powstającego ogólnopolskiego Szlaku Orląt Lwowskich i upamiętniającego Jurka Bitschana urodzonego w Czeladzi-Piaskach, bohatera obrony Lwowa, poległego dnia 21 listopada 1918 r. na Cmentarzu Łyczakowskim. W drugiej części wydarzenia mającej miejsce na boisku szkolnym uczniowie wysłuchali krótkiej

prelekcji wygłoszonej przez dyrektora Muzeum Saturn dotyczącej okoliczności historycznych zdarzeń rozgrywających się przed 105 laty, po czym przystąpili do biegu, który przybrał formę sztafety. Na zakończenie wszyscy uczestnicy zostali uhonorowani dyplomami oraz okolicznościowymi medalami i tabliczkami pamiątkowymi.

V. Działalność edukacyjna

1. Lekcje muzealne

Muzeum Saturn proponuje szeroki wybór lekcji muzealnych adresowanych do dzieci i młodzieży na każdym szczeblu edukacji. Bezpłatne zajęcia są dostosowane do wieku uczestników uwrażliwiając ich na poznawanie przeszłych losów miasta, jego kultury i wielowiekowej tradycji.

2. Wycieczki historyczne

Cykl działań obejmujących spacer edukacyjny w przestrzeni miasta. Ich celem jest popularyzacja walorów zabytkowych, a także samej Czeladzi poprzez poznawanie historii konkretnych ulic, zaułków oraz obiektów.

W bieżącym roku odbyły się:

- oprowadzanie grup zorganizowanych w czasie „Urodzin Metropolii” – święta GZM,
- „Rynek czyli sięgamy do źródeł miasta” - oprowadzanie uczestników wycieczki organizowanej przez Śląskie Centrum Wolności i Solidarności Katowicach) w ramach akcji „Weekend Seniora z Kulturą”.

3. Akcja „Lato w mieście”

W ramach „Nieobozowej akcji letniej” odbył się dwa spotkania w cechowni (7 i 22 VII), w czasie których kustosz Muzeum, Anna Binek-Zajda, opowiadała o historii kopalni „Saturn”.

VI. Przedsięwzięcia współorganizowane

1. Muzeum Saturn współorganizowało wraz z Urzędem Miejskim w Czeladzi uroczystości rocznicowe:
 - 23 I – 160. rocznica wybuchu powstania styczniowego
 - 10 III – 124. rocznica „potyczki” na Saturnie
 - 13 IV – uroczystości katyńskie
 - 1 IX – obchody 84. rocznicy wybuchu II wojny światowej
 - 27 IX – 84. rocznica powstania Polskiego Państwa Podziemnego
 - 27 XI – odsłonięcie tablicy poświęconej Stanisławowi Boguckiemu
 - 29 XII – 83. rocznica wybuchu w łaźni miejskiej.
2. Wraz z Fundacją Brama Cukermana Muzeum Saturn współorganizowało wizytę przedstawicieli Światowego Związku Żydów Zagłębia na cmentarzu żydowskim w dniu 4.08., odbywającą się w ramach obchodów 80. rocznicy likwidacji gett w Będzinie i Sosnowcu.
3. Wraz z Instytutem Pamięci Narodowej Oddział w Katowicach, Muzeum współorganizowało uroczystość oznaczenia grobów powstańców śląskich znakiem pamięci „Tobie Polsko”. Akcja oznaczania grobów znakiem pamięci opracowanym przez Oddziałowe Biuro Upamiętniania

Walk i Męczeństwa IPN w Katowicach rozpoczęła się 5 lipca 2021 r. w dzień setnej rocznicy zakończenia III powstania śląskiego. W dniu 12.10., na cmentarzu parafialnym w obecności rodzin weteranów, przedstawiciele czeladzkiego samorządu oraz organizacji pozarządowych, znakiem tym oznaczono groby: śp. Teodora Makowskiego, Edwarda Sztajera, Stanisława Gnacika, Franciszka Derdy, Mieczysława Rojewskiego oraz Stanisława Sojki.

VII. Zbiory

Realizowano przyjętą politykę gromadzenia zbiorów muzealnych. Pozyskiwano eksponaty w antykwariatach, od osób prywatnych i kolekcjonerów oraz na aukcjach internetowych. Opiniowano obiekty proponowane w formie daru bądź zakupu do zbiorów Muzeum oraz wyceniano darowizny w ramach prac Komisji Zakupów i Wyceny Muzealnej. Prowadzono księgi inwentarzowe zbiorów, rejestry oraz inną dokumentację właściwą dla zbiorów muzealnych i bibliotecznych. Sporządzano karty ewidencyjne muzealiów korzystając przy tym z nabytej wiedzy oraz literatury fachowej. Sporządzano dokumentację fotograficzną eksponatów. Systematycznie uzupełniano dokumentację w systemie elektronicznej ewidencji zbiorów „Muzeo”. Pracownik przygotowywał umowy licencyjne oraz umowy wypożyczenia zbiorów.

W minionym roku wypożyczono na zewnątrz:

- grafiki Marii Nogajowej na ekspozycję czasową do Muzeum Zagłębia w Będzinie,
- materiały pomocnicze związane z miastem Auby do Kamienicy Konarzewskich na okoliczność wizyty przedstawicieli miasta partnerskiego w Czeladzi.

1. Stan muzealiów

Ogółem pozycji inwentarzowych 3424 w tym muzealia historyczne: 2332, muzealia górnicze 1067 i muzealia geologiczne 25.

2. Konserwacja

W 2023 roku nie poddano konserwacji eksponatów.

3. Księgozbiór

Prowadzono bibliotekę muzealną oraz udostępniano jej zasoby (łącznie 1271 pozycje inwentarzowe).

VIII. Działalność merytoryczna

W ramach prac prowadzonych przez pracowników merytorycznych przygotowano:

- treść tablicy informacyjnej o historii Parku Jordanowskiego
- treść tablicy informacyjnej poświęconej Stanisławowi Boguckiemu
- tekst poświęcony kopalni „Czeladź” (tablica niezrealizowana)
- zainicjowano nadanie nazw nowo utworzonych czeladzkich rond: ronda Śląskiego oraz Ronda Górników wraz z uzasadnieniem.
- przygotowywano teksty do „Echa Czeladzi” dotyczące zagadnień historycznych oraz bieżących imprez z Muzeum.

IX. Działalność wydawnicza

1. Publikacje

Kalendarz Historyczny na rok 2024

Wydawnictwo ukazujące się od 11 lat. Motywem przewodnim kalendarza na rok 2024 była ulice i zaułki czeladzkie.

„Drewniana Czeladź”

Podjęto prace przygotowawcze do publikacji książki „Drewniana Czeladź”, autorstwa Barbawy Klajmon, której promocja przewidziana jest na I kwartał 2024 roku. Prace obejmowały:

- współpracę z konserwatorem zabytków, historykiem sztuki Barbarą Klajom,
- konsultację merytoryczną treści, kwerendy,
- przygotowanie fotografii użytych w książce,
- prace redakcyjne,
- kilkukrotną korektę treści,
- współpracę z plastykiem odpowiedzialnym za skład książki,
- skład i łamanie, projekt okładki.

„Czeladzka Mater Dolosa”

- współpraca z ks. Proboszczem Handerkiem,
- korekta i uzupełnienie tekstu publikacji,
- skład i łamanie folderu.

2. Oficyna Saturnowska

Kwartalnik systematycznie ukazujący się od 2012 r. Każdego roku wydawane są 4 numery Oficyny.

3. Druki ulotne (foldery, ulotki, plakaty)

Muzeum Saturn wydaje comiesięczny program wydarzeń, plakaty zapowiadające organizowane wydarzenia, a także foldery towarzyszące czasowym wystawom.

X. Kwerendy

Muzeum prowadziło konsultacje w muzeach, bibliotekach, archiwach (w tym w szczególności w Archiwum Państwowym w Katowicach oraz Archiwum Państwowym w Warszawie) i innych instytucjach w związku z prowadzonymi badaniami naukowymi, bieżącymi i planowanymi wystawami, wystąpieniami, artykułami, wydawnictwami.

XI. Inne

1. Opieka nad cmentarzem żydowskim

Muzeum Saturn od kilku lat pełni rolę administratora czeladzkiego cmentarza żydowskiego usytuowanego przy ul. Będzińskiej 64. Obok sprawowanych czynności o charakterze porządkowym placówka prowadzi działalność edukacyjną w zakresie popularyzacji historii oraz tradycji społeczności żydowskiej niegdyś zamieszkującej nasz region.

W 2023 roku administrowanie obiektem polegało na: koszeniu trawy oraz przeprowadzaniu drobnych napraw, usuwaniu połamanych gałęzi i drzew, wymianie tabliczek informacyjnych dla odwiedzających cmentarz (sporządzonych w języku angielskim i polskim), dozór nad cmentarzem.

Przyjmowano także grupy zagraniczne oraz uroczystości rocznicowe na terenie cmentarza.

2. Opieka nad grobami

Muzeum Saturn opiekuje się 20 grobami zlokalizowanymi na cmentarzach parafialnych przy ul. Nowopogońskiej i Szybikowej w Czeladzi wśród których znajdują się miejsca pochówku żołnierzy, ofiar katastrof górniczych, a także uznane za opuszczone i pozbawione dysponentów nagrobki osób zasłużonych dla historii miasta.

Z uwagi na brak środków finansowych w 2023 roku opieka ta ograniczyła się do jednorazowego uprzątnięcia 20 grobów w okresie poprzedzającym święto Wszystkich Świętych.

3. Kwesta

Od ośmiu lat Muzeum Saturn współpracuje ze Społecznym Komitetem Odnowy Czeladzkich Nagrobków PRO MEMORIA, z inicjatywy którego w dniu Wszystkich Świętych organizowana jest zbiórka pieniężna na rzecz ratowania zabytkowych grobów zlokalizowanych na cmentarzu parafialnym przy ul. Nowopogońskiej. W tym roku zbiórka, w wyniku której udało się zebrać 12 222 złote, odbyła się tradycyjnie na cmentarzach przy ul. Nowopogońskiej oraz Wojkowickiej, ale także na cmentarzu w dzielnicy Piaski. W 2023 roku prowadzono prace renowacyjne przy nagrobku sióstr Istelskich, sfinansowane ze środków zgromadzonych z zeszłorocznej zbiórki.

4. Przeprowadzenie procedury przetargowej

W okresie od marca do połowy czerwca Muzeum Saturn prowadziło działania związane najpierw z przygotowaniem dokumentacji przetargowej a potem z ogłoszeniem oraz prowadzeniem procedury przetargowej jest dla wartości zamówienia równej lub przekraczającej progi unijne (Nr sprawy: ZP/MS/PN/D/01/2023). Nazwa zamówienia: Wystawa stała Muzeum Saturn w Czeladzi realizowana w budynku Cechowni byłej Kopalni „Saturn” w Czeladzi przy ul. Dehnelów 43. W dniu 5 czerwca 2023 roku zamieszczono ogłoszenie o unieważnieniu przetargu w związku z powiadomieniem Zamawiającego przez organ nadrzędny, że w związku z nieprzewidzianymi okolicznościami, środki przewidziane na realizację w/w zadania nie zostaną przyznane.

Późną jesienią wznowiono konsultacje w sprawie ponownego przeprowadzenia przetargu. Zgodnie z decyzją organizatora nawiązano współpracę z MZGK – podmiotem wyznaczonym do wszczęcia procedury zgodnej z prawem zamówień publicznych. Konsultowano poszczególne zapisy ogłoszenia przetargowego, przygotowywano uzasadnienia dla określonych wymagań związanych z realizacją wystawy stałej.

5. Promocja działalności Muzeum na zewnątrz:

W ramach popularyzacji historii oraz promocji działalności Muzeum Saturn poza Czeladzią pracownicy merytoryczni Działu Historii Miasta i Górnictwa Zagłębia Dąbrowskiego wystąpili z gościnnymi wykładami:

- Stefania Lazar w Domu Kultury w Zawierciu z wykładem pt. „W poszukiwaniu Lebensraumu. Zagłębie Dąbrowskie w nazistowskich planach przestrzennych 1939-1944”, na zaproszenie Towarzystwa Miłośników Ziemi Zawierciańskiej, 17 IV
- Stefania Lazar w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Humanitas w Sosnowcu z dwoma wykładami z cyklu „Kobiety w obrazach” (maj i czerwiec 2023).
- Stefania Lazar audycji „Radio Katowice na Fali. Legendy Zagłębia”, Dworzec w Czeladzi, 6.VII
- Anna Binek-Zajda, oprowadzanie wycieczek w ramach imprezy „Kierunek GZM”, czyli urodzin Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, 2.VII
- reportaż zapowiadający prezentowaną wystawę o powstaniu stycziowym w TVP Katowice.

6. Działalność badawcza

W 2023 roku pracownicy Muzeum Saturn kontynuowali badania dotyczące sylwetek znamienitych architektów projektujących na terenie Zagłębia Dąbrowskiego. W ramach realizowanych prac rozpoczęto przeprowadzanie kwerend archiwalnych i bibliotecznych oraz przygotowano częściowo tekst publikacji. Docelowo efektem projektu naukowego będzie książka oraz wystawa czasowa podsumowująca badany temat.

Kontynuowano także kwerendy dotyczące Towarzystwa Górniczo-Przemysłowego „Saturn”, w tym wybitnych sylwetek z nim związanych – efekty publikowano w bieżących wydaniach „Oficyny Saturnowskiej”, pozyskane informacje złożą się także na treść wystawy dotyczącej Towarzystwa, której udostępnienie planowane jest na obchody jubileuszowe Muzeum w 2024 roku.

W związku z akcją prowadzoną przez Instytut Pamięci Narodowej dotyczącą ewidencję grobów osób, które spełniają kryteria określone w art. 2 ust. 1 *ustawy z dnia 22 listopada 2018 r. o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski* pracownicy merytoryczni przygotowali kolejnych sześć wniosków o wpis do ewidencji. Wnioski dotyczą pochodzących z Czeladzi uczestników bitwy o Monte Cassino, której 80. rocznica przypada na rok 2024.

XII. Współpraca z instytucjami, organizacjami, stowarzyszeniami

Zgodnie z zapisami statutowymi Muzeum Saturn współpracuje z wieloma placówkami muzealnymi, organizacjami i stowarzyszeniami z regionu, województwa i Polski. Współpraca ta w zasadniczej mierze koncentruje się wokół wymiany doświadczeń, wydawnictw, organizacji wystaw i innych przedsięwzięć muzealnych, przygotowania wydawnictw oraz prowadzenia badań naukowych. W roku 2023 roku Muzeum po raz kolejny podjęło współpracę m.in. ze Stowarzyszeniem Miłośników Czeladzi przy opracowaniu kalendarza na 2024 roku oraz podczas przygotowania wystawy dotyczącej Towarzystwa „Saturn” planowanej na 2024 rok. Wśród instytucji współpracujących z Muzeum znalazły się także: Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Katowicach, Archiwum Państwowe w Katowicach, Instytut Zagłębiowski, Muzeum Miejskie „SztYGarka” w Dąbrowie Górniczej, Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy Oddział Górnośląski im. Stanisława Doktorowicza Hrebnickiego w Sosnowcu oraz Fundacją brama Cukermana. Podjęto także współpracę z Polskim Towarzystwem Historycznym Oddział w Dąbrowie Górniczej, Fundacją AmaPuglia a także Towarzystwo Powszechne „Czeladź”, które w Muzeum Saturn realizowało cykl bezpłatnych spotkań muzyczno-edukacyjnych pt. „Filharmonia bliżej”. W ramach obchodów 100-lecia szkoły Muzeum współpracowało z I Liceum Ogólnokształcącym im. J. Śniadeckiego w Siemianowicach Śląskich przy okazji publikacji pamiątkowej wydanej na 100-lecie szkoły. Na okoliczność obchodów 80. rocznicy Akcji „Oderberg” Muzeum współpracowało z Towarzystwem Opieki nad Oświęcimiem „Pamięć o KL Auschwitz-Birkenau”.

XIII. Nagrody i wyróżnienia

- „Pierścień Saturna” – nagrodę Burmistrza Miasta Czeladź w 2023 roku przyznano Dyrektorowi Muzeum Saturn Iwonie Szaleniec wraz z członkami komitetu „Pro Memoria”, organizującym rokrocznie czeladzka kwestę – zbiórka pieniędzy na rzecz ratowania zabytkowych nagrobków na cmentarzu przy ulicy Nowopogońskiej.

Część II

Galeria Sztuki Współczesnej „Elektrownia”

I. Frekwencja: 9 947 osoby

I. Wystawy

1. „Totum Pro Parte. Sztuka Wydziału Sztuki” – wystawa zbiorowa prezentująca dokonania artystów-pedagogów oraz ich studentów związanych z Wydziałem Sztuki Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego im. K. Pułaskiego w Radomiu. 08 XII.2022-25 I.2023
2. „O zawierciańskim szkłe słów kilka...” – wystawa szkła z Huty Szkła Gospodarczego Zawiercie. Zorganizowana we współpracy z Miejskim Ośrodkiem Kultury i Galerią Stara Łaźnia w Zawierciu oraz Miastem Zawiercie. 2 II-26 III
3. „Poezja Przemysłowa” – wystawa malarstwa Ewy Hoppe-Nowickiej. 9 II-23 III
4. „Malarstwo jako głos” – wystawa prac prof. Lecha Kołodziejczyka. 30 III-5 V
5. Wystawa malarstwa Michała i Krzysztofa Powąlków. Od 13 IV (wystawa stała.)
6. „Artystyczne spojrzenia różne” – wystawa zbiorowa Chorzowskiej Grupy Plastycznej Krajcok’12. 20 IV-7 VI
7. „Proste pragnienia” – wystawa malarstwa Piotra Kossakowskiego. 11 V-17 VI
8. „Alchymia. Post Factum” – międzynarodowa wystawa litografii. 22 VI-17 VIII

9. „Dekonstrukcja. Retrospektywa” – wystawa prac Beaty Cedrzyńskiej (malarstwo, rysunek, grafika, fotografia, multimedia). 24 VIII-30 IX
10. „Skąd, dokąd i dlaczego?” – wystawa malarstwa Anny Alicji Trochim. 5 X-19 XI
11. „Graficzne konstelacje” – wystawa zbiorowa, przegląd twórczości członków i przyjaciół Stowarzyszenia Intergrafia. 16 XI 2023-11 I 2024.
12. „Stefan Dobroń: 40-lecie pracy twórczej” – retrospektywna wystawa malarstwa. 30 XI 2023-21 I 2024.

13. Wykłady i spotkania

1. „W (arabskim) mieście przyszłości: Dubaj – smart city i centrum świata?” – fotograficzna prezentacja podróżniczo-kulturowa Marka Czekajskiego. 26 I
2. „Cypr – Wyspa bogów wśród ziemskiego morza” – fotograficzna prezentacja podróżniczo-kulturowa Marka Czekajskiego (16 III)
3. „You pen, pen, czyli Afryka w kolorze Erytrei” – spotkanie podróżnicze z Tomaszem Makoszem (27 IV)
4. „W odwiedzinach u wujka Drakuli – Rumuńskie Karpaty i okolice” – spotkanie podróżniczo-kulturowe Marka Czekajskiego (25 V)
5. „Na trasie Orient Expressu – Bułgaria żelaznym szlakiem” – spotkanie podróżnicze Tomasza Makosza i Marka Ciesielskiego (28 IX)
6. Premierowe spotkanie autorskie z powieścią Dawida Markiewicza pt. „Pigmalion” (19 X)
7. „Podróż o smaku gruzińskiego chaczapuri” – fotograficzno-kulturowa prelekcja Marka Czekajskiego (26 X)

14. Inne

1. Spotkania członków Zagłębiowskiego Koła Pszczelarzy z siedzibą w Czeladzi (8 I)
2. Spotkanie członków Zagłębiowskiego Koła Pszczelarzy z siedzibą w Czeladzi (5 II)
3. Seminarium nt. działań i narzędzi transformacyjnych w podregionie sosnowieckim w ramach projektu pn. „Regionalne Obserwatorium Procesu Transformacji ROPT”. Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (16 II.)
4. Spotkania członków Zagłębiowskiego Koła Pszczelarzy z siedzibą w Czeladzi. (19 II)
5. Spotkania członków Zagłębiowskiego Koła Pszczelarzy z siedzibą w Czeladzi (5 III)
6. Wizyta studyjna uczniów V LO im. Wł. Broniewskiego w Katowicach: zwiedzanie obiektu „Elektrowni” znajdującego się Szlaku Zabytków Techniki oraz wystaw sztuki, prelekcja o marketingu turystyki regionalnej oraz warsztat kreatywny. We współpracy z Kołem Naukowym Marketingu „Meritum” działającym przy Katedrze Badań Rynkowych i Marketingowych Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach oraz V LO w Katowicach. (22 III)

7. Spotkania członków Zagłębiowskiego Koła Pszczelarzy z siedzibą w Czeladzi. (2 IV)
8. Wizyta studyjna i warsztaty studentów II roku studiów I stopnia o kierunku Gospodarka Turystyczna z Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach 20 - (21 IV)
9. Otwarte Spotkanie Firm Członkowskich Regionalnej Izby Gospodarczej w Katowicach. (17 IV)
10. „Szlakiem Zabytków Techniki w Mieście Czeladź” – spotkanie edukacyjne Zarządu Stowarzyszenia „Dąbrowskie Forum Inicjatyw” w Dąbrowie Górniczej. (30 V)
11. XIV edycja INDUSTRIADY – Święta Szlaku Zabytków Techniki. (17 VI.):
 - Koncert na otwarcie Cechowni Kopalni Saturn – zespół Czesław Śpiewa;
 - „Parada Steampunku” – happening organizowany przez Teatr Gry i Ludzie z Katowic wokół postindustrialnych budynków kopalni „Saturn”;
 - Sztuka w elektrowni – postindustria ze sztuką - wystawy malarstwa Michała i Krzysztofa Powalków oraz Piotra Kossakowskiego „Proste pragnienia”;
 - Sztuka w zabawie – zabawa w sztuce #1: zabawy w strefie gier i animacji podwórkowych organizowane przez Teatr Jednej Miny z Krakowa;
 - INDUcity – miasto sztuki – warsztaty plastyczne dla dzieci przygotowane i prowadzone przez Iwonę Olszówkę i Kamilę Koziół: budowa papierowych i kartonowych elementów urbanistycznych;
 - Artu INDU – warsztaty robotyki Tomasza Pernala dla dzieci i młodzieży: konstruowanie obiektów postindustrialnych z klocków LEGO (np. budynku elektrowni, szybu kopalnianego, wieży wyciągowej);
 - INDUarchitektura, czyli artyzm detali obiektów Saturna – oprowadzenia po GSW Elektrownia z przewodnikiem;
 - Sztuka w zabawie – zabawa w sztuce #2 – zabawy w strefie gier i animacji podwórkowych organizowane przez Teatr Jednej Miny z Krakowa;
 - Sztuka w rozrywce, czyli INDUteatr #3 – plenerowy spektakl cyrkowy „TotoTitoTamto” w wykonaniu Teatru Jednej Miny z Krakowa;
 - Teatr w przemyśle, przemysł w teatrze, czyli INDUteatr #4 - spektakl „Don Kichot” na podstawie powieści Miguela Cervantesa w wykonaniu Teatru HoM z Tychów.
12. Kierunek GZM, czyli Święto Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii – zwiedzanie obiektu z przewodnikiem (1 VII)
13. Nieobozowa Akcja Letnia 2023 w Czeladzi – oprowadzanie po obiekcie z przewodnikiem. (7 VII) oraz (21 VII)
14. Spotkanie Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej i Krajowego Zasobu Nieruchomości: wręczenie czeków z Rządowego Funduszu Rozwoju Mieszkalnictwa na ręce przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego śląsko-zagłębiowskiego regionu. (27 VII)
15. I Turniej Szachowy. Organizacja: Łukasz Wesołowski (28 VIII)
16. Zlot Pojazdów Minionej Epoki (2 IX)
17. Forum Dziedzictwa Kultury Przemysłowej: koncert Brzoska Kolektyw. Współorganizacja z Instytutem im. Wojciecha Korfańskiego w Katowicach (23 IX)
18. Uroczystość jubileuszowa 40-lecia Stowarzyszenia Miłośników Czeladzi (26 IX)

19. Spotkanie członków Zagłębiowskiego Koła Pszczelarzy z siedzibą w Czeladzi (1 X)
20. Jubileusz 15-lecia Czeladzkiego Stowarzyszenia Budownictwa Społecznego. (21 X)
21. Spotkanie członków Zagłębiowskiego Koła Pszczelarzy z siedzibą w Czeladzi. (5 XI)
22. Spotkanie członków Zagłębiowskiego Koła Pszczelarzy z siedzibą w Czeladzi (3 XII.)

Część III

Cechownia – Postindustrialne Centrum Dziedzictwa Górnictwa Węglowego w Zagłębiu

I. Frekwencja: 4333

Od 1 kwietnia 2023 r. Muzeum Saturn administruje zrewitalizowanym obiektem pokopalnianej cechowni, położonej przy ulicy Dehnelów 43. Obiekt, użyczony Muzeum na potrzeby realizacji działań statutowych, oczekuje na realizację wystawy stałej Muzeum, stając się jednocześnie przestrzenią, w której odbywają się okazjonalnie imprezy kulturalne. W minionym roku administrowanie cechownią wymagało: wykonania odbiorów technicznych obiektu, rozwiązania kwestii dostawy Internetu do budynku, nadzoru and przeprowadzaniem przeglądów generalnych wykonywanych przez generalnego wykonawcę, rejestrowanie przeglądów w Urzędzie Dozoru Technicznego oraz innych jednostkach kontrolnych, weryfikację i optymalizację kosztów zużycia mediów, prowadzenie dokumentacji zgłoszeń reklamacyjnych objętych i nieobjętych gwarancją, zamawianie materiałów eksploatacyjnych niezbędnych do prawidłowego działania urządzeń, wskazywanie usterek i nadzorowanie ich terminowego usunięcia, opracowaniu ewidencji prac użytkownika, koordynowanie przeglądów wynikających z prawa budowlanego.

W Cechowni odbyły się następujące wydarzenia:

- uroczyste otwarcie obiektu połączone z jego zwiedzaniem – 14 VI
- zwiedzanie grup zorganizowanych w ramach Nieobozowej Akcji Letniej – 7 VII oraz 22 VII
- Czeladzkie Senioralia (impreza organizowana przez CUSiAL) - 30.09.
- Projekcja filmu „Znachor” dla czeladzkich Seniorów (impreza organizowana przez CUSiAL) – 4 X
- cykl warsztatów dla dzieci w wieku szkolnym pt. „Szycha na Saturnie” – 22 XI, 29 XI, 6 XII, 13 XII., 14 XII
- „Barbórka na Saturnie” – impreza obejmowała uroczystą galę wręczenia nagród Burmistrza Miasta Czeladzi „Pierścienie Saturna” (impreza organizowana przez UM w Czeladzi), 1 XII

Frekwencja w obiektach Muzeum Saturn za rok 2023: **17 351 osób**

Oprac. Stefania Lazar